

O LIBRO DE ARTISTA
COMO **COLECTOR**
DE IDEAS

Edita:

Museo VERBUM Casa das Palabras (Concello de Vigo)

*Comisariado, textos, coordinación
e dirección de montaxe:*

Paula Mariño Pazó

Fotografías:

Xulio Gil, Geny Brun, Mercedes Vicente,
Manuela Martínez, Monse Cea e Paula Mariño

Tradución:

Geny Brun

Deseño e maquetación:

XFG

ISBN: 978-84-92425-20-4

Depósito legal: PO 287-2010

Impresión:

Gráficas Anduriña, S.C.G.

Agradecementos:

A Rosendo Covelo, Antón Sobral, Telmo Grande e ao persoal do Museo VERBUM.

Un: Pode conter só imaxes

BERTA CÁCCAMO

A obra de contidos mínimos de Berta Cácamo, case que minimalista no uso do signo e dos materiais, propónse como un exercicio de materiais de librería vella, vinculada a súa memoria, a un pasado a partir de obxectos atopados que fan referencia ao traballo do seu pai. O material conserva unha pegada propia, unha mancha, pois na súa poética existe un respecto inmenso ao material, como se fixera unha labourea de arqueóloga. Neste traballo no que deixa falar ao material, existe unha procura da memoria dos obxectos en canto á súa recuperación. Ao mesmo tempo, a obra fai referencia a un tema que sempre interesoulle moito: os mapas. De aí que esta obra estea exposta como o mapa dun lugar onde teñen cabida os soños, un “locus” alleo ao mundo que coñecemos situado nas cartografías.

CARMEN HERMO

Un feito tan insignificante na vida, como pode ser o quedarse sen canguro para coidar a súa filla, é o xerme desta obra fermosa e sutil de Carmen Hermo, un cambio de artista a nai, que non é aséptico, e que comporta unha mutación dos elementos de traballo. Un curso sobre arte-danza e natureza, no que ía traballar nun lugar escollido, que era nunha zona de agullas de conifera, foille vetado pola imposibilidade de asistir. Máis a idea das pallas de árbore quedaron a danzar na súa mente, e transmutáronse nunha reflexión que acabou plasmando nun caderno con lapis de cores e que a partir da memoria fixo que o corpo xurdise como pegadas de acuarela, achegándonos dun xeito poético e dun xeito máis fiel ao que quería representar, a partir dunha sorte de “grafía do pensamento”. Esta grafía do pensamento relíga a obra doutras artistas, mulleres, que na imposibilidade de pintar obras que lle estaban vetadas polo seu xénero, como Clara Peeters, fixeron magníficos bodegóns que agora consideramos obras mestras. Por iso, este libro, para Carmen é unha homenaxe aos libros de artista e un berro desde a liberdade.

Dous: Poder ser un obxecto, que contén textos

MANOEL BONAVAL e CAROLINA CRUZ

O obxecto de Manuel Bonaval remítenos á obra de Joan Brossa. O texto axuda a remarcar a presenza do obxecto, con instrucións sobre a súa lectura. POEMA VISUAL. Instrucións lectura: MAIÚSCULAS –voz alta MINÚSCULAS. ROXO suspiros. BRANCOS silenzos. O RELOXO-OBRA e para lectura MEMORÍSTICA con *chuleta*-pulso incorporada.

CARMEN HERMO

Título: A-palla e danza

Técnica: Mixta, 30 páxinas acuarela e lapis

Medidas: 16 x 16 cm

Ano: 2008

Portadas para el semanal "Culturax". Revista literaria CLIJ. Portada nº 159. Ilustracións para a revista "Ollo público", nº 7, 8, 15. 50 *Ilustradores Españoles en Italia*, e para a Xunta de Galicia entre outras; *Children's books from Galicia*. Realiza o escenario do CULTURGAL 08, en A Coruña. Recibe no ano 2001 o 1º Premio Nacional de Ilustración, con Onde perdeu Lúa a risa? Editorial Kalandraka. Ten diversos libros publicados; entre outros: O raposo Colabranca, Os sete cabuxos, O debut de Martino Porconi coa Editorial Galáxia e Agapito o apenado, coa Editorial Kalandraka.

EXPOSICIÓN INDIVIDUAIS * 2010. Os textos de Niklas. Weib-Freiburg GMBH. Friburgo, Alemaña * 2007. Tecnoloxía arcaica. A Iberoamericana. Madrid * 2006. Tecnoloxía arcaica. Galería Lembranza Sargadelos * 2002. Máscaras e monstros. Galería Lembranza Sargadelos. O Grove * 2001. Estampados Imposibles. Galería Visual Labora * 1997. A idade do armario. Galería Bacecos. Vigo * 1995. Dualidades. Galería Hispano 20. Santiago / Monotipos. Galería Cuarta Pared. Madrid.

EXPOSICIÓN COLECTIVAS (selección) * 2010. Gallery Poulsen. Copenhague * 2009. Premio Salón de Otoño. Coruña. *Fena internacional del libro de Bratislava*. Eslovaquia. Pabellón español * 2008. Museo ciudad de México. *"Festival de arte y literatura infantil"*. México * 2007. Premio Salón de Otoño. Coruña. Bienal de Lalin. II Certame de Arte Xoven Galega "El corte inglés". Santiago. Galería Bacecos. Obra sobre papel. Vigo * 2006. *Miradas en torno al Quijote*. Organizado polo Ministerio de Cultura. Instituto Cervantes de Budapest. *Fena Internacional del Libro Infantil*. México DF. *Plantando libros*. Colectiva de ilustradores. Pazo da Cultura. Pontevedra. Diálogo dende o invisible. Colectiva de pintura en el Parlamento de Galicia. Santiago de Compostela. Galería Sargadelos. Colectiva de ilustradores Ed. Kalandraka. Santiago. *Recién pintado. Cuatro pintores gallegos en Madrid*. Sala del Distrito del Retiro. Madrid. Premio Salón de Otoño. Coruña * 2005. Sala Ercole. Bolonia, Italia. *Asociación Cultural Rey Ordoño I*. Villamejil, León. Fundación Germán Sánchez Ruipérez. Salamanca. *Fena del Libro de Santiago de Chile*. "50 *Ilustradores Españoles*". Organizado pola "Asociación cultural Teatro". Itinerante por varias ciudades italianas. Roma, Florencia, Bolzano.

CONCURSOS: 2º Premio de Pintura "Comarcas do Sar". VII Certame Isaac Díaz Pardo. Fondo compra de obra. A Coruña. 3º Premio no Certame Galego de a Xunta. Premio á Excelencia outorgado pola Sociedade para o Deseño de Noticias, como colaborador de *La Voz de Galicia*.

TITA FRAGA

Nace en Bergondo no ano 1958, e ten realizado diversos cursos, sobre todo de gravado, entre os que destacan: Litografía. Universidade de Santiago. Profesor: Antonio Gallo. Fotogravado. Fuendetodos, Zaragoza. Profesor: Oscar Manessi. Xilografía. CIEC. Betanzos. Profesor: Luis Cabrera. Grabado Calcográfico. CIEC. Betanzos. Profesores: Anne Heyvaert y Omar Kessel. *Talleres libres y clases prácticas*. CIEC. Betanzos. *Técnicas Aditivas*. CIEC. Betanzos. Profesor: José Rincón. Evolución gráfica: gravado calcográfico, litografía, serigrafía e xilografía. Profesores: Jesús Núñez, Anne Heyvaert, Eric Kirsather, Omar Kessel. Universidade de A Coruña. 2002. Gravado Calcográfico- Hayter. CIEC. Betanzos. Profesores: Hector Saunier, Shu Lin Chen. Evolución gráfica: *derivaciones técnicas*. Universidade de A Coruña. Profesores: Alejandro Fernández-Arango, Carlos González Villar e Manuel Silvestre. *Técnicas Aditivas*. CIEC. Betanzos. Profesor: J. Rincón Taller MACUF. Artista: Soledad Sevilla. Recibe a beca Evolución Gráfica. CIEC. Betanzos.

EXPOSICIÓN * 2008. Esculturas. Galería Coleccionar. A Coruña * 2007. Art Natura. Pazo de San Clemente. Santiago * 2006. Colectiva UNICEF Caixa Galicia. Santiago * 2005. *"Flying Carpet"*. Fundación Carlos Casares. Vigo. Centro Caixa-nova. Pontevedra. Concurso de gravado Máximo Ramos. Ferrol * 2004. *"Flying Carpet"*. Fundación Torrente Ballester. Santiago. *"Projet la Collecte"*. Exposición mural. Quebec, Canadá. Bienal de pintura. Balconadas. Betanzos. A Coruña. Galería Emec*. Santiago. *Le facteur human*. Chapelle du Rham. Alzingen, Luxemburgo * 2003. Galería Mistura. A Coruña. Centro Comarcal de Bergantinos. A Coruña. Artistas del CIEC. Casino Atlántico. A Coruña. Exposición Internacional de Minigrabado. Taipei, Taiwán * 2002. Artistas del CIEC. Elvira. Universidad de A Coruña. Exposición Internacional de Minigrabado. Taipei, Taiwán * 2001. Exposición Internacional de Minigrabado. Taipei, Taiwán * 2000. Artistas del CIEC. Liceo de Betanzos. A Coruña * 1999. "Can e Can". Sala Modus Vivendi. Santiago. Artistas del CIEC. Liceo de Betanzos. A Coruña.

CARMEN HERMO

Nace en A Coruña en 1967. Licenciada pola Universidade de Salamanca en BBAA e Doutora pola Universidade de Vigo en BBAA no ano 2003. Actualmente é profesora na Escola Superior de Restauración e Conservación de Bens Culturais de Galicia. Ten participado en máis de 50 exposicións a nivel nacional e internacional; e no ano 1988 recibe o I Premio de pintura e I premio de debuxo, V Certame Galego de artes plásticas para xente nova, (provincial) e o Segundo Premio de Pintura no V concurso Vilagarcía de Arousa. No ano 1990 recibe a bolsa de estudos de pintura en Novos Valores. XIX Bienal Internacional de Arte. Pontevedra, e o "I Premio na III Bienal de Pintura Gran Bazán". No ano 2006 concédelle o "I Premio Arte Xoven Galego".

LALATA. REVISTA OBXECTO

Obtén o premio Edita, *Encuentro Internacional de Editores Independientes. Teatro del Mar de Punta Umbria* (Huelva) e participa en diversos congresos e exposicións, entre outras: *Exposición Metamorfosis del Libro 3.0* organizada pola división de *Artistas y Artesanos del FAD (Fomento de las Artes y del Diseño)*, Barcelona. *Escuela de Arte de Manresa* (Barcelona). Segunda sesión de 2009 poetas por Km² na Casa de América. Madrid. Sexta Bienal de Arte Leandre Cristófol. La Panera. Lleida. XI Semana Cultural. Centro UNED. Valdepeñas. Muestra eNSaMBLaDoS, Casa Revilla. Valladolid. Ingráfica, Festival Internacional de Grabado Contemporáneo Ciudad de Cuenca. *II Encuentro de Poesía Visual de Peñaroya-Pueblonuevo*, Córdoba. Aparece en diversos medios de comunicación como: no espazo literario televisivo LITERARIA. TV, no periódico EL PAÍS, no programa Fluido Rosa, programa de Radio 3 conducido pola periodista Rosa Pérez e no *The Wall Street Journal/ Lalata on The Wall Street Journal front page*. Participa desde hai varios anos na fena ARCO, de Madrid e en ARTELISBOA.

PAULA MARIÑO

Licénciase en Historia da Arte Moderna e Contemporánea e en Belas Artes na especialidade de pintura, realiza diversos cursos, entre outros: Curso sobre Escultura contemporánea, Cursos de Verano, Soutomaior. Curso sobre "Mitos de fin de siglo". Cursos de verano da Universidade de Vigo. Taller de pintura "Pablo Ruiz Picasso", dirixido por Juan Genovés. UNIÓN FENOSA. A Coruña. Curso da UIMP Taller de Pintura. "Hablando con las brochas. Conversaciones desde la pintura"; con

